

5. Kivenko N.V. Deviantna povedinka: suchasna paradyhma: Monohrafiia / N.V. Kivenko, I.I. Lanovenko, P.V. Melnyk. – Irpin: Akademiia derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy, 2002. – 134 s.
6. Klejberg Yu. A. Social'naya psihologiya deviantnogo povedeniya: ucheb. posobiedlya vuzov / Yu.A. Klejberg.- M.: Ul'yanovsk, 2005. – 416 s.
7. Kovalev V.V. Semiotika i diagnostika psichicheskikh zabolevanij u detej i podrostkov / V.V. Koval'ov. – M.: Medicina, 1985. – 288 s.
8. Koval'chuk M.A. Deviantnoe povedenie. Profilaktika, korrekciya, reabilitaciya / M.A.Koval'chuk, I.Yu. Tarhanova. – M.: Vldos, 2010. – 288 s.
9. Komenskij Ya. A. Velikaya didaktika/ Ya.A. Komenskij. – M.: Pedagogika, 1989. – 416 s.
10. Lazarenko V.I. Teoretychni osnovy profilaktyky ta korektsii sotsialnykh vidkhylen / V.I. Lazarenko: Navch. posib. – D.: RVV DNU, 2009. – 58 s.
11. Maslou A. Samoaktualizaciya / A. Maslou // Psihologiya lichnosti. Teksty. – M.: Izd-vo Mosk. un-ta, 1982. – 422 s.
12. Moskalenko V.V. Sotsialna psykholohiia: pidruchnyk. Vydannia 2-he, vypravlene ta dopovnene / V.V. Moskalenko – K.: Tsent uchbovoi literatury, 2008. – 688 s.
13. Orzhekhovska V.M. Profilaktyka pravoporushen sered nepovnolitnikh: navchalno-metodychnyi posibnyk / V.M. Orzhekhovska.– K.: ViAn, 1996.– 352 s.
14. Parfanovych I. I. Vidkhyleniia u povedintsi nepovnolitnikh: shliakhy poperedzhennia i podolanniia : navch.-metod. posib. / I. I. Parfanovych, M. M. Fitsula. – Ternopil : Navch. knyha – Bohdan, 2007. – 424 s.
15. Pykhtina N.P. Pedahohichna profilaktyka adyktivnoi povedinky uchniv: navch. posib. / N.P. Pykhtina, N.I. Yakovets. – Nizhn: Vyd-vo Nizhynskoho peduniversytetu imeni Mykoly Hoholia, 2003. – 116 s.
16. Samoilov A.M. Kryterii ta pokaznyky deviantnoi povedinky pidlitkiv / A.M. Samoilov // Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchanniia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy // Zb. nauk. pr. – Vyp. 42 / Redkol. – Kyiv-Vinnytsia: TOV firma «Planer», 2015. – S. 70-74.
17. Symachynska L.I. Prychyny ta shliakhy podolanniia ahresyvnoi ta zhorstokoi povedinky pidlitkiv / L.I. Symachynska // Tavriiskyi visnyk osvity. – 2011. – # 1. – S. 239-246.
18. Tytarenko T.M. Suchasna psykholohiia osobystosti: navch. posib. / T.M. Tytarenko.– K. : Karavela, 2013. – 372 s.
19. Kholkovska I.L. Pidhotovka maibutnikh uchyteliv do profilaktyky deviantnoi povedinky shkoliariv / I.L. Kholkovska // Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.Kotsiubynskoho. Seriia: «Pedahohika i psykholohiia». Vypusk 46. – Vinnytsia, 2016. – S. 111-116.
20. Shilova T. A. Psihodiagnostika i korrekciya detej s otkloneniyami v povedenii. Prakticheskoe posobie/ T.A. Shilova. – M.: Ajris-press, 2004.-176 s.
21. Shnejder L.B. Deviantnoe povedenie detej i podrostkov/L.B. Shnejder. –[2-e izd]. – M.: Akademicheskij Proekt; Gaudeamus, 2007. – 336 s.

УДК: 004.77-042.72-053.6

DOI 10.31652/2415-7872-2019-60-122-127

## СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ В СИСТЕМІ ОСВІТИ: ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ ТА МОЖЛИВІ ЗАГРОЗИ

Є. К. Семенов

orcid.org/0000-0002-4182-6218

*У статті розглянуто вплив розвитку інформаційного суспільства на мову, культуру повсякденного спілкування, появу нових форм вираження емоцій. Проаналізовано роль соціальних мереж у повсякденному спілкуванні, психологічному розвитку особистості та формування культури цифрового спілкування. Наведено статистичні показники динаміки кількості інтернет-користувачів серед населення України за останні три роки з розподілом за віковими групами, з'ясовано основні пристрої, якими вони користуються для роботи в мережі та охарактеризовано загальний час, проведений користувачами у мережі. Проаналізовано найпопулярніші додатки, якими користуються сучасні користувачі мережі. У результаті аналізу різних поглядів на можливості використання соціальних мереж в освіті, визначено основні аргументи та систематизовано різноманітні ідеї використання соціальних мереж в освітньому процесі. З'ясовано основні ризики впливу соціальних мереж на свідомість, світосприйняття і культурологічний розвиток молоді у сучасних умовах.*

**Ключові слова:** цифрова культура, месенджер, інтернет-сленг, соціальна мережа, інформація, кіберпростір, інформаційні технології, освітній простір, мобільний додаток.

## SOCIAL NETWORKS IN THE EDUCATION SYSTEM: USAGE PRACTICES AND POTENTIAL THREATS

E. Semenov

*This article examines the influence of the development of the information society on language, the culture of everyday communication, the emergence of new forms of expression of emotions. The role of social networks in everyday communication, psychological development of personality and formation of digital communication culture are analyzed. The statistics on the dynamics of the number of Internet users in the population of Ukraine over the last three years are broken down by age groups, the main devices they use for networking and the total time spent by users in the network are described. The most popular applications used by today's network users are analyzed. As a result of the analysis of different views on the possibilities of using social networks in education, the main arguments are identified and various ideas of using social networks in the educational process are systematized. The main risks of the influence of social networks on the consciousness, worldview and cultural development of young people in modern conditions have been identified. It has been proven that information progress actually squeezes out traditional culture, which is the basis of national identity, worldview, which in turn forms a human action program and replaces a certain surrogate, what experts call a culture of cyberspace. Information technology has actually begun to absorb people as individuals. Cyberspace culture undermines the spiritual freedom of man. The state, educational institutions should no longer ignore the threats and possible consequences that information progress brings with it, which in fact becomes one of effective progress, with the benefit of the other side. It is suggested that higher education institutions create, to begin with the simplest level of complexity in the development, a certain alternative to existing online information networks, forming appropriate rules and outlook, as an alternative to existing Internet resources. It is necessary to actively use the data of the network and the tools of globalization of humanity in order for students to form a certain alternative of perception. Within the educational process of schools, institution of higher education should create and saturate the Internet with original content that reflects the national culture and national identity of the country, person, traditions, cultural and historical achievements, the traditional color of each individual territory of Ukraine.*

**Keywords:** digitalculture, messenger, internet-slang, socialnetwork, information, cyberspace, information technologies, educational space, mobileapps.

Кожного дня, приходячи до будь-якого вищого навчального закладу, ми спостерігаємо в кожного студента в руках гаджет, підключений до мережі-інтернет. Відсутність такого пристрою в молодій людині вже стало певним виключенням з правил. Використання для спілкування, пошуку різноманітної інформації через мережу інтернет різноманітних гаджетів стало звичною частиною нашого нинішнього життя. Створення власних сторінок, розміщення різної інформації, використання соціальних мереж для спілкування стало для молоді елементом певної молодіжної субкультури.

Характерним є той факт, що існування в такому інформаційному середовищі, як соціальна мережа, завжди має на меті продуктивність. Тобто результатом діяльності в соціальній мережі завжди є певний продукт: повідомлення, пост, коментар, відданий голос, рішення «вступити в групу чи ні», «додати в друзі або відмовити». Важливим є те, що така діяльність являється виключно добровільною та вмотивованою [1].

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що проблематиці використання соціальних мереж в галузі освіти приділяється багато уваги. Можливість впровадження в освітній простір соціальних мереж привернула увагу цілої низки науковців, зокрема: Г. Кучаковської, О. Сакалюк, Г. Нестеренко, О.Тишкова, А. Яцишина, М. Радченко, Н. Тверзовської, С. Мигович, тощо.

**Метою** статті є аналіз поглядів щодо можливості й практики використання соціальних мереж в різних наукових цілях, виявлення потенційних загроз прихованих в спілкуванні в соціальних мережах, з метою врахування їх під час навчального процесу.

Станом на 1 січня 2019 року в Україні нараховується 26 мільйонів інтернет-користувачів. До цієї кількості входять абоненти мобільних і дротових підключень. Більшість з них – 25,3 мільйона людей – користується широкосмуговим доступом [2].

Компанією Kantar TNS представлено дослідження інтернет-аудиторії України: глобальною мережею користується вже 70% дорослих українців, за допомогою мобільних пристроїв – 55% [3].

За даними цієї компанії, за 2018 рік кількість інтернет-користувачів в нашій країні виросла на 7%. Якщо рік тому глобальною мережею користувалося 63% українців у віці від 12 до 70 років, то в поточному році їх кількість зросла до 70%.

Серед підлітків і молоді віком від 14 до 35 років інтернетом користується 90%. Найменше інтернет використовується у віковій групі людей, старших 56 років. Мобільними пристроями для виходу в інтернет користуються вже 54,5% українців у віці 12-70 років (абсолютна кількість – 16,7 млн осіб), хоча роком раніше ця частка становила лише 39%. За рахунок розвитку 3G і 4G мереж в Україні стрімко зросла кількість смартфонів – з 37% в 2016 до 57% в 2017 і 74% в 2018 році. Частка планшетів практично не змінюється, складаючи близько 20%.

Пристрої, яким найбільше надавався пріоритет є смартфони, в 2017 році смартфони назвали головним інтернет-пристроєм 28% опитаних, ноутбук – 67%, а планшет – всього 5%. У 2018 році ці ж частки розподілилися наступним чином: смартфон – 45% (+ 17%), ноутбук – 49% (-18%), планшет – 4% (-1%). При цьому, під смартфоном мається на увазі досить велика модель (59% з екраном 5 дюймів і більше) під керуванням Android OS (82%).

З 5,5 годин, які середньостатистичний українець проводить в інтернеті, 58% припадає на стаціонарні комп'ютери (десктопи), 33% – на смартфони і всього 9% – на планшети. Близько 80% часу користування смартфоном йде на додатки, яких в середньому в кожного українця встановлено 40 штук, при цьому найчастіше вони використовуються для пошуку інформації про товари (39%), перегляду відео (36%) і онлайн-покупок (25%) .

Найпопулярніші серед українців мобільні додатки – Viber (95%), YouTube і Chrome (по 88% кожен), Gmail (76%) і Facebook (68%).

Ця статистика засвідчує наскільки інтернет та різноманітні гаджети для роботи з ним стали частиною нашого повсякденного життя.

Цікавий погляд на використання соціальних мереж висловив Р.Гуревич: «Загальновідомо, що Інтернет міцно ввійшов у життя підлітків і юнацтва, проте, поки ще не став підтримкою в навчанні, а тому учнів і студентів бажано навчати використовувати його наявні переваги. Це і є завдання освіти, освітніх і професійних спільнот. Збільшуючи об'єми професійної та духовної інформації в Інтернеті, відкриваючи доступ до цих ресурсів тим, хто навчається, залучати їх вже на створені освітніми установами, навчальними закладами, професійними спільнотами інформаційні майданчики, можна досягнути відповідної реакції від молоді, збудити масовий інтерес, створюючи моду на культуру і працю» [4].

Окрему увагу заслуговує думка, що молодь потрібно залучати на вже створенні освітніми установами інформаційні майданчики. Також потрібно збільшувати об'єми професійної та інтелектуальної інформації в інтернеті.

Аналізуючи різні погляди на можливості використання соціальних мереж в освіті, визначимо наступні основні аргументи:

- Використання соціальних мереж серед молоді, а саме спілкування, розміщення різноманітної інформації стало частиною повсякденного життя та частиною молодіжної субкультури. Наприклад, якщо ти не виставляєш фото в Instagram, то ти не модний. Використовуючи соціальні мережі в рамках освітнього процесу, студент буде перебувати в звичному та комфортному для нього середовищі.

- Соціальні мережі створені з метою зручного та швидкого обміну інформацією. Це створює можливість швидкої популяризації, просування в мережі освітніх сторінок.

- Використання соціальних мереж не потребує оплати. Однак необхідна наявність у студентів відповідних гаджетів для доступу до мережі Інтернет. Сам інтернет трафік також потребує оплати.

- Саме студенти залучені до соціальних мереж більше, ніж до будь-яких веб-сайтів. У результаті проведення анкетування студентів Вінницького державного педагогічного університету було встановлено, що в соціальних мережах зареєстровані 98% опитаних, від 10 до 20 разів на добу в соціальні мережі заходять 24% опитаних, від 20 і більше разів – 46% опитаних. В одній соціальній мережі зареєстровано 30% опитаних, в двох – 37%, у трьох – 23% опитаних.

- Соціальні мережі дають можливість ділитись своїми досягненнями не тільки в межах навчальної групи, а й зі всім світом. Дана можливість розглядається як стимул для творчого, креативного підходу у виконанні завдань та реалізації різноманітних проектів.

- Можливість дистанційно спостерігати за реалізацією проектів, навчальною роботою, брати в ній участь у режимі онлайн.

- Можливість постійної взаємодії в мережі викладач-студент, студент-студент. Можливість залучати в освітній процес батьків студентів.

- Сором'язливі студенти відчують себе більш комфортно в соціальних мережах і можуть більш повноцінно реалізувати себе, бути активнішими учасниками освітнього процесу.

Дослідники пропонують різноманітні ідеї використання соціальної мережі Facebook, як мережі, якою найбільше користуються на території України, зокрема:

- Відстеження подій в житті відомих людей, політичних діячів, лідерів громадської думки, їхні погляди на різні суспільні процеси, які пов'язані з розглядом певної теми чи реалізацією дослідження.

- Спілкування з однолітками із різних куточків України, з різних країн, у тому числі з метою виконання різноманітних проектів, досліджень, розробки та впровадження стартапів.

- Вивчення природознавчих дисциплін. Публікація інформації про власні спостереження, цікаві географічні об'єкти, розміщення оригінальних фотознімків, відеосюжетів, покликань на тематичні наукові фільми відповідно до теми, яку вивчають, електронні книги.

- Вивчення літератури, історії, права, усього спектру гуманітарних дисциплін. Студенти можуть підписатись на отримання повідомлень від онлайн сторінок видатних українських митців, самим створювати тематичні сторінки, присвячені, наприклад історичній події, літературному твору чи письменнику з метою вивчення його творчості тощо.

Використання соцмереж з метою проведення різноманітних конкурсів, як онлайн частини певних освітніх та урочистих заходів.

Використання хештегів створює можливість відслідковування певних дописів, обговорення стосовно досліджуваної теми, що вивчається студентами.

В. Мороз підкреслив значення соціальних мереж для наукової діяльності. На думку вченого, віртуальні соціальні мережі сприяють, з одного боку, розширенню професійних контактів вченого, а з іншого – значно збільшують коло потенційних учасників наукового дискурсу [5].

Соціальні мережі можуть пов'язувати представників різних наук, що сприяє підвищенню різноманітності членів мережі та позитивно впливає на відтворення й використання мережевих ресурсів. Крім того, наукові співробітники можуть вступати в комунікацію і створювати спільноти на основі різного роду інтересів (економічних, моральних, культурних, пізнавальних), які постійно взаємодіють з їх науковими ідеями. У науково-педагогічній спільноті найчастіше соціальні зв'язки визначаються не особистісно забарвленими контактами, а спільною роботою над будь-якими темами, проектами, публікаціями тощо. Це пояснюється нормами наукового етикету: навіть, якщо особистісні розбіжності істотні, вони пом'якшуються в термінах наукової дискусії [6].

Соціальні мережі стали повсякденним елементом системи комунікації для молоді і повинні стати важливим елементом в реалізації освітньої діяльності, створення освітнього середовища, до якого завдяки мережам є можливість залучити необмежену кількість користувачів. Обговорюючи різноманітні теми, ми тим самим будемо створювати корисний, науковий контент, водночас збільшуючи для аналізу наукову інформацію. А сама можливість розвести спілкування в часі створює можливість об'єднувати зацікавлених в проблематиці обговорення людей із різних куточків світу, що тільки буде збагачувати відповідне освітнє середовище.

Проаналізуємо, як соціальні мережі впливають на користувачів, які потенційні загрози можуть в собі нести, як їх мінімізувати. Перефразовуючи вислів соціологів Д. Педжета і У. Пауелла можна зазначити, що в короткотривалій перспективі люди створюють мережі. У довготривалій перспективі мережі утворюють (формують) людей. Нині вже можна зазначити наявність цифрової культури, яка здійснює повсякденний вплив на наше світосприйняття.

Зараз, все більше виявляються загрози, вимальовуються наслідки впливу цифрової культури на спілкування. Розглянемо деякі з них.

Спілкуючись в мережі інтернет, ми не завжди правильно можемо інтерпретувати текстові повідомлення. Нам для цього не вистачає міміки, жести, тону, голосу та всього, що відноситься до невербальної інформації. Ми починаємо сприймати інформацію, виходячи зі свого емоційного стану та нашої подальшої уяви, яка може завести дуже далеко від реальності. Ми починаємо наділяти автора контенту певними намірами.

Якщо проаналізувати коло спілкування в соціальних мережах, то можна виділити дві групи: коло спілкування в соціальних мережах, з яким підтримується спілкування в реальному житті, за межею інтернет, та коло спілкування (назвемо його «онлайн»), коли люди ніколи не бачились та не спілкувались один з одним в реальному житті, і досить часто просто підписані на стрічки новин один одного.

Таких людей з кола «онлайн» більшість у кожного користувача соціальних мереж. Фактично відбувається знеособлення, коли сприймають не людину, а так звану «аватарку» (прим. жаргон: фотографія, яку виставляє власник сторінки для ідентифікації із собою) зі сторінки, до якої не має почуттів. З нею можна спілкуватись як завгодно. Кожен може побачити скільки грубощів, принижень можуть написати в коментарях, якщо комусь не сподобався контент. Фактично відбувається віртуалізація живої людини. А якщо врахувати, що цілі покоління вже вирости на комп'ютерних іграх, де герой, у разі загибелі, усе може розпочати з самого початку, усе можна виправити.

В Європі, Сполучених Штатах Америки, залежність від соціальних мереж останнім часом досягла апогею. Згідно із опитуванням, проведеним у Сполученому Королівстві, із 2,300 респондентів віком від 11 до 18 років, 45% заявили, що у віртуальному світі вони почуваються щасливішими, ніж в житті, переважно через причини, указані вище та страх перед живим спілкуванням – очі в очі, адже в такому разі стає недоступною функція «все виправити», як це можна зробити за кілька секунд в інтернеті.

Для прикладу, серед студентів Вінницького державного педагогічного університету було проведено анкетування, в якому взяло участь 100 студентів. За результатами анкетування тільки 2 студенти не користуються соціальними мережами, понад 30% студентів написали, що перебувають там постійно.

Дев'яносто дев'ять студентів не замислювались над тим, що в соціальних мережах узагалі може бути як достовірна інформація, так і спеціально створена дезінформація.

Соціальні мережі заповнені великою кількістю акаунтів, які не відповідають дійсності. Фактично кожна людина може створити велику кількість окремих сторінок, надавши їм певний образ та історію, з метою досягнення різноманітних цілей від звичайної розваги до використання таких акаунтів у злочинній діяльності. У соціальній мережі Facebook фактично вже створена фейкова індустрія, з'явилося таке поняття як «ботоферми».

Все частіше починають використовувати «чатботів». Тепер ми, якщо достеменно не знайомі із співрозмовником, не можемо бути впевнені з ким розмовляємо. Якщо зараз «чатбот» не може виходити за межі закладеного в нього сценарію, точніше сценарій та алгоритм його використання обмежений, то що буде через декілька років? Як відбуватиметься спілкування, коли користувач інтернету не буде достеменно знати з ким він спілкується, з людиною чи ні? Хто буде формувати програми даних «чатботів»? Яку мету переслідувати? Як усе це відобразиться на психіці та світосприйнятті людини? І таких запитань дуже багато.

Усе це можна пояснити та надати відповідь, звідки беруться групи, що підбурюють підлітків до самогубства.

А. Є. Войскунський зазначає що, інтерактивність і дигітальний (цифровий) ресурс Інтернету деформують соціальний і культурний простір, переформатовуючи їх у «кіберпростір» [7].

Уважаємо дуже актуальними висловлювання Скворцова Л. В. про владу інтерактивних мереж, яке дуже влучно показує всю проблематику перед якою опинилось людство.

За його переконаннями, влада інтерактивних мереж сприяє варіабельному розщепленню свідомості людини, занурює її у віртуальну реальність, яка керовано-добровільно проектує користувача в заданому семантичному інфофонді. Динаміка поступу інформаційних технологій, використання та володіння ними продукує постійні виклики людині, її потребам самоактуалізації, породжуючи нові форми соціального відчуження, і веде до нівелювання й саморуйнування людської самотності. Виникає проблема появи специфічного менталітету «комп'ютерної надлюдини», яка, з однієї сторони, має доступ до значних масивів інформації й використовує її у практичній діяльності, а з іншої – «зомбована» цією інформацією, повністю залежна від неї, втрачає здатність до самостійного аналізу й стає об'єктом інформаційних маніпулювань» [8].

Ми можемо констатувати, що інформаційний прогрес фактично видавлює традиційну культуру, яка є основою національної ідентичності, світосприйняття, що, в свою чергу, формує програму дій людини та замінює на певний сурогат, те, що фахівці називають культурою «кіберпростору». Інформаційні технології фактично розпочали поглинати людину як особистість. Культура кіберпростору підточує духовну свободу людини. Держава, навчальні заклади більше не повинні ігнорувати ті загрози та можливі наслідки, які несе з собою інформаційний прогрес, який фактично стає одним з дієвих інструментів глобалізації людства. Потрібно зрозуміти, що інформаційний прогрес, окрім позитиву, має й іншу сторону.

Що нам потрібно робити? Перехоплювати ініціативу. Для яскравості сприйняття наведемо такий приклад. Коли дитину хочуть навчити плавати та віддають в певну спортивну секцію, то перші заняття починаються не на воді. То чому ми молоду, ще психічно не сформовану людину відразу кидаємо у воду, та й ще там де глибоко й можливо плавають піраньї?

У рамках шкільної програми терміново потрібно вводити відповідний курс, який надасть базову інформацію учням про безпечне користування соціальними мережами та інтернетом узагалі.

На базі закладів вищої освіти необхідно створювати для початку найпростішого рівня складності в розробці певну альтернативу існуючим інформаційним онлайн мережам, формуючи відповідні правила та світогляд, як альтернативу вже існуючим інтернет ресурсам. Потрібно використовувати активно дані мережі в навчальному процесі, щоб у студентів формувались певна альтернатива сприйняття. У рамках освітнього процесу шкіл, ЗВО потрібно створювати та насичувати інтернет самотнім контентом, який відображає національну культуру та національну ідентичність країни, людини, традицій, культурних та історичних досягнень, традиційного колориту кожної окремої території України.

На часі створення окремої дисципліни в закладі вищої освіти, мета якої – робота з інформацією та її систематизація, створення різноманітних баз даних та робота з мережевими онлайн системами. Однак дисципліна повинна надавати не механічні навички роботи з базами даних, а бути на межі філософії, соціології, психології, культурознавства, щоб прививати молодій людині певний імунітет від глобального інформаційного впливу. Така дисципліна повинна викладатись усім, хто навчається у вищій школі, не зважаючи на напрямок підготовки студента.

**Висновок.** Фактично у світі створюються певні «інформаційні імперії», що контролюють великі потоки інформації та спроможні їх систематизувати, отримують безмежну владу над людьми та цілими

країнами, які цю інформацію використовують. В світі формується інформаційна нерівність, починається контроль за процесами поширення інформації, її дозуванням.

У випадку ігнорування вищезазначених процесів, можна прогнозувати втрату інтелектуального суверенітету держави, зі всіма наслідками та перспективами економічного розвитку. Процес примітивізації світосприйняття, підміна культурної ідентичності і, як наслідок, поглинання людини, як особистості, відбувається саме тоді, коли Ви читаете цю статтю.

### Література

1. Скакалюк О. О. Формування і розвиток інформаційно-освітнього середовища сучасного навчального закладу / О. О. Скакалюк. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.confcontact.com/2014-alyansnauk/pe4\\_sakalyuk.htm](http://www.confcontact.com/2014-alyansnauk/pe4_sakalyuk.htm).
2. Державна служба статистики України: кількість користувачів інтернет. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zv/az/az\\_u/az0119\\_u.htm](http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zv/az/az_u/az0119_u.htm).
3. Kantar TNS представила исследование интернет-аудитории Украины: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://itc.ua/news/kantar-tns-predstavila-issledovanie-internet-auditorii-ukrainyi-globalnoy-setyu-polzuetsya-uzhe-70-vzroslyih-ukraintsev-s-pomoshhyu-mobilnyih-ustroystv>.
4. Гуревич Р. Інтернет і його соціальні мережі в сфері освіти: напрями використання / Р. Гуревич / Зб. наук. пр. III Міжнар. наук.-практ. конф. «Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи» – С. 52-56. – Режим доступу: [http://ubgd.lviv.ua/konferenc-kon\\_ikt/plen\\_zasid/Gurevuch.pdf](http://ubgd.lviv.ua/konferenc-kon_ikt/plen_zasid/Gurevuch.pdf).
5. Мороз С. А. Німецька модель підготовки науково-педагогічних кадрів: особливості розбудови та перспективи використання для розвитку трудового потенціалу вітчизняних ВНЗ / С. А. Мороз, В. М. Мороз // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2016. – №2. – С. 87–96.
6. Градосельская Г. В. Сетевые взаимосвязи в профессиональном сообществе социологов: методика контентаналитического исследования биографий / Г. С. Батыгин, Г. В. Градосельская // Социологический журнал. – 2001. – № 1. – С. 156-163.
7. Войскунский А. Е. Метафоры Интернета / А. Е. Войскунский // Вопросы философии. – 2001. – № 11. – С. 87–95.
8. Скворцов Л. В. Информационная культура и цельное знание / Л. В. Скворцов. – М. : Изд-во МБА, 2011. – 440 с.

### References

1. Skakaliuk O. O. Formuvannia i rozvytok informatsiino-osvitnoho seredovyshcha suchasnoho navchalnoho zakladu / O. O. Skakaliuk. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [http://www.confcontact.com/2014-alyansnauk/pe4\\_sakalyuk.htm](http://www.confcontact.com/2014-alyansnauk/pe4_sakalyuk.htm).
2. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy: kilkist korystuvachiv internet. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zv/az/az\\_u/az0119\\_u.htm](http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zv/az/az_u/az0119_u.htm).
3. Kantar TNS predstavila issledovanie internet-auditorii Ukrainy: [Elektronnij resurs]. – Rezhym dostupu: <https://itc.ua/news/kantar-tns-predstavila-issledovanie-internet-auditorii-ukrainyi-globalnoy-setyu-polzuetsya-uzhe-70-vzroslyih-ukraintsev-s-pomoshhyu-mobilnyih-ustroystv>.
4. Hurevych R. Internet i yoho sotsialni merezhi v sferi osvity: napriamy vykorystannia / R. Hurevych / Zb. nauk. pr. III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. «Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii v suchasni osviti: dosvid, problemy, perspektivy» – S. 52-56. – Rezhym dostupu: [http://ubgd.lviv.ua/konferenc-kon\\_ikt/plen\\_zasid/Gurevuch.pdf](http://ubgd.lviv.ua/konferenc-kon_ikt/plen_zasid/Gurevuch.pdf).
5. Moroz S. A. Nimetska model pidhotovky naukovy-pedahohichnykh kadriv: osoblyvosti rozbudovy ta perspektivy vykorystannia dlia rozvytku trudovoho potentsialu vitchyznianskykh VNZ / S. A. Moroz, V. M. Moroz // Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymy systemamy: filosofii, psykholohiia, pedahohika, sotsiolohiia. – 2016. – #2. – S. 87–96.
6. Gradoselskaya G. V. Setevye vzaimosvyazi v professionalnom soobshestve sociologov: metodika kontentanaliticheskogo issledovaniya biografij / G. S. Batygin, G. V. Gradoselskaya // Sociologicheskij zhurnal. – 2001. – № 1. – S. 156-163.
7. Vojskunskij A. E. Metafory Interneta / A. E. Vojskunskij // Voprosy filosofii. – 2001. – № 11. – S. 87–95.
8. Skvorcov L. V. Informacionnaya kultura i celnoe znanie / L. V. Skvorcov. – M. : Izd-vo MBA, 2011. – 440 s.

УДК159.9.019.4 – 056.157+37.013.77

DOI 10.31652/2415-7872-2019-60-127-132

## ОСОБЛИВОСТІ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ НЕГАТИВНИХ ПРОЯВІВ У ПОВЕДІНЦІ ШКОЛЯРІВ

О. В. Фуштей

[orcid.org/0000-0002-2330-6745](https://orcid.org/0000-0002-2330-6745)

У статті розглянуто обґрунтування основ превентивної діяльності з девіантними підлітками в сучасному соціокультурному середовищі та перевірка їх ефективності. Проаналізовано форми роботи, які спонукаючи розвиток